

Soạn bài Từ ấy (Tố Hữu) - Ngữ văn lớp 11

Câu 1. Tố Hữu đã dùng những hình ảnh nào để chỉ lí tưởng và biểu hiện niềm vui sướng, say mê khi bắt gặp lí tưởng?

Trả lời:

Tố Hữu mở đầu bài thơ bằng những câu thơ đầy hào hứng, say mê:

Từ ấy trong tôi bừng nắng hạ

Mặt trời chân lí chói qua tim

Hai câu thơ kể lại một kỉ niệm đặc biệt quan trọng trong đời cách mạng và đời thơ Tố Hữu, đó là khi nhà thơ được giác ngộ lí tưởng cộng sản và được kết nạp vào Đảng Cộng sản Đông Dương (lúc đó ông mới 18 tuổi, đang hoạt động tích cực trong Đoàn Thanh niên Cộng sản Huế).

+ *nắng hạ*: nắng chói chang, nắng cháy bỏng, gay gắt.

+ *mặt trời chân lí*: là mặt trời toả ánh sáng đúng đắn nhất, mạnh mẽ nhất, là cội nguồn của sự sống, gọi nguồn sáng ấm nóng, rực rỡ và bất diệt.

- Động từ mạnh:

+ *Bừng*: ánh sáng phát ra bất ngờ đột ngột

+ *Chói*: ánh sáng có sức xuyên thấu mạnh mẽ

- Hình ảnh ẩn dụ và so sánh: *Hồn tôi - vườn hoa lá - đậm hương – rộn tiếng chim.*

+ Niềm vui hoá thành âm thanh, màu sắc, hương thơm.

+ Tưng bừng và tràn đầy sức sống.

=> Những câu thơ như một tiếng reo phấn khởi, hân hoan, phơi trải, bày tỏ niềm vui sướng của mình nhưng cũng chan chứa lòng biết ơn. Vẻ đẹp và sức sống của lí tưởng cách mạng cũng là vẻ đẹp của tâm hồn thơ Tố Hữu.

Câu 2. Khi được ánh sáng của lí tưởng soi rọi, nhà thơ đã có những nhận thức mới về lẽ sống như thế nào?

Trả lời:

Khi được giác ngộ lí tưởng, Tố Hữu đã khẳng định lẽ sống là sự gắn bó hài hoà giữa "cái tôi" cá nhân và "cái ta" chung của mọi người:

Soạn bài Từ ấy (Tố Hữu) - Ngữ văn lớp 11

- Câu thơ: "Tôi buộc lòng tôi với mọi người" đã thể hiện ý thức tự nguyện sâu sắc và quyết tâm của Tố Hữu muốn vượt qua những giới hạn của "cái tôi" cá nhân để sống chan hoà với cuộc sống của muôn người. Và từ sự quyết tâm ấy, ý thơ trải rộng, gọi ra sự đồng cảm sâu xa:

Tôi buộc lòng tôi với mọi người

Để tình trang trải với trăm nơi

- Tình thương yêu con người của Tố Hữu không phải là thứ tình thương chung chung mà là tình cảm hữu ái giai cấp:

Để hồn tôi với bao hồn khổ

Gần gũi nhau thêm mạnh khối đời.

Đó chính là sự khác biệt trong lí tưởng và hành động của người chiến sĩ cộng sản. Trong mối liên hệ với mọi người nói chung, nhà thơ đặc biệt quan tâm đến quần chúng lao khổ. Từ khối đời chính là ẩn dụ chỉ khối người đông đảo cùng chung cảnh ngộ trong cuộc đời, cùng đoàn kết chặt chẽ với nhau hướng đến một mục đích chung. Có thể hiểu: khi "cái tôi" đã chan hoà trong "cái ta" chung, khi cá nhân đã hoà mình vào một tập thể cùng lí tưởng thì sức mạnh của mỗi người sẽ được nâng lên gấp bội.

Câu 3. Sự chuyển biến sâu sắc trong tình cảm của nhà thơ được thể hiện ra sao?

Trả lời:

Giác ngộ lí tưởng cộng sản, nhà thơ đã có những chuyển biến sâu sắc trong tình cảm. Sự chuyển biến đó được thể hiện rõ ở khổ cuối bài thơ:

Tôi đã là con của vạn nhà

Là em của vạn kiếp phôi pha

Là anh của vạn đầu em nhỏ

Không áo cơm, cù bắt cù bơ...

- Tình cảm giai cấp sâu sắc đã thành tình cảm gia đình thấm thiết.

- Tố Hữu khẳng định mình là con người gần gũi thân thiết, là thành viên của đại gia đình lao khổ. Tình cảm đầm ấm, thân thiết, gắn bó máu thịt.

Soạn bài Từ ấy (Tố Hữu) - Ngữ văn lớp 11

=> Sự chuyển biến trong tâm trạng của Tố Hữu: tấm lòng đồng cảm, xót thương đối với mọi người lao khổ.

Câu 4. Nhận xét về các biện pháp tu từ dùng trong bài thơ. Có gì đáng chú ý trong nhịp điệu của các câu thơ?

Trả lời:

- Bài thơ là niềm vui sướng, say mê mãnh liệt của Tố Hữu trong buổi đầu gặp gỡ lí tưởng cách mạng. Sự vận động của tâm trạng nhà thơ được thể hiện sinh động bằng những hình ảnh tươi sáng, bằng các biện pháp tu từ gợi cảm (nhất là biện pháp tu từ ẩn dụ) và ngôn ngữ giàu nhạc điệu.

- Nhạc điệu của bài thơ được tạo ra từ thể thơ thất ngôn - vốn mang âm điệu trang trọng. Cách ngắt nhịp trong bài thơ liên tục thay đổi qua các câu thơ. Ví dụ: *Từ ấy/trong tôi/bùng nổng hạ... Hồn tôi/là một vườn hoa lá/... Gần gũi nhau/thêm mạnh khối đời...*

- Hệ thống vần cuối của các câu thơ cũng rất phong phú, có sức vang ngân, bởi nó chủ yếu là các âm mở, như: hạ - lá; người - nơi - đời, nhà - pha,...

LUYỆN TẬP

Câu 1. Viết một đoạn văn nói lên cảm nghĩ của anh (chị) về khổ thơ mà mình cho là hay nhất trong bài *Từ ấy*.

Trả lời:

Có thể chọn một trong ba khổ của bài thơ để viết nên những cảm nghĩ của anh (chị). Tuy nhiên, khổ thơ thứ nhất vẫn được xem là hay nhất của bài.

- Khổ thơ đầu diễn tả sự vui sướng của nhà thơ khi được giác ngộ lí tưởng cộng sản.

- Từ ấy là từ thời điểm nhà thơ được giác ngộ lí tưởng cách mạng của Đảng.

- Lí tưởng cộng sản như ánh mặt trời chiếu rọi, xua tan những u ám, buồn đau - những tư tưởng tiêu cực còn rơi rớt trong nhận thức của những thanh niên có nhiệt huyết yêu nước nhưng chưa tìm được hướng đi trong cuộc đời.

- Lí tưởng của Đảng như có phép nhiệm màu làm sống lại, làm xanh tươi những tâm hồn. Tâm hồn nhà thơ tràn trề niềm vui sống, lẽ yêu đời để hoạt động cách mạng, để sáng tạo thơ ca.

Soạn bài Từ ấy (Tố Hữu) - Ngữ văn lớp 11

Câu 2*. Giải thích vì sao nhà thơ Chế Lan Viên viết: "*Tất cả Tố Hữu, thi pháp, tuyên ngôn, những yếu tố làm ra anh có thể tìm thấy trong tế bào này, anh là nhà thơ của vạn nhà, buộc lòng mình cùng nhân loại...*" (Lời tựa tập *Trăm bài thơ của Tố Hữu*, NXB Văn học, Hà Nội, 1987).

Trả lời:

Trong lời tựa tập *Trăm bài thơ* của Tố Hữu, nhà thơ Chế Lan Viên viết: "*Tất cả Tố Hữu, thi pháp, tuyên ngôn, những yếu tố làm ra anh có thể thấy trong tế bào này, anh là nhà thơ của vạn nhà, buộc lòng mình cùng nhân loại...*".

Theo Chế Lan Viên, hai yếu tố làm ra anh (phong cách thơ Tố Hữu) là: thi pháp (phương thức biểu hiện: dùng thể thơ truyền thống, sử dụng ngôn ngữ giàu hình ảnh, nhịp điệu,...) và tuyên ngôn (quan điểm nhận thức và sáng tác: gắn bó với quần chúng lao khổ, phấn đấu vì cuộc sống hạnh phúc của đồng bào, tương lai tươi sáng của đất nước,...). Cả hai đặc điểm nêu trên, như đã phân tích đều được thể hiện rõ nét trong *Từ ấy*.